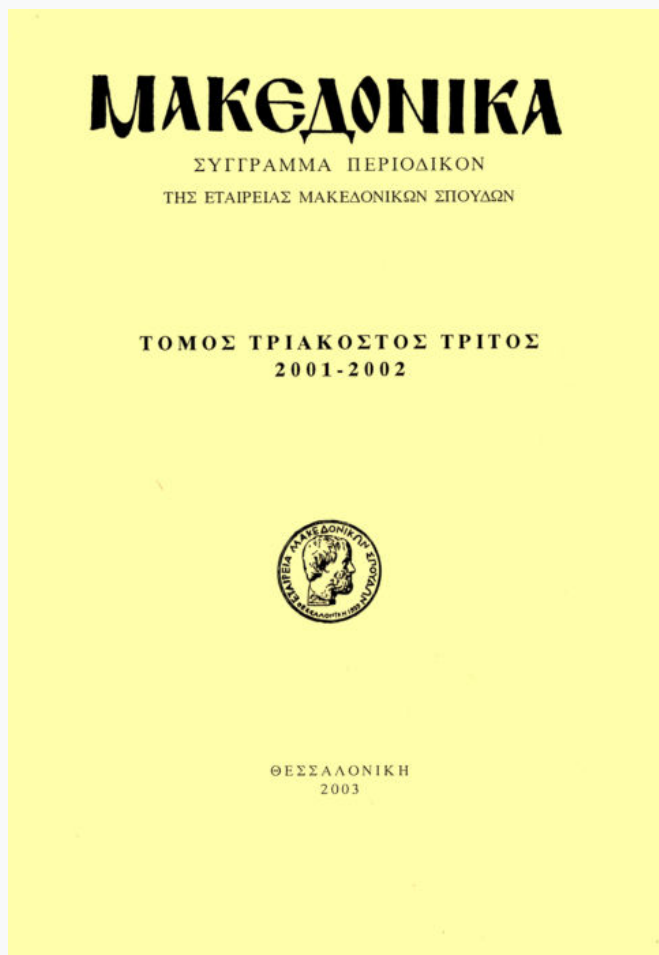

Μακεδονικά

Τόμ. 33, Αρ. 1 (2002)

Συμπληρωματικές πληροφορίες για τον επίσκοπο
Πολυανής Φώτιο Παγιώτα

Μιχαήλ Α. Τσεκουνάρης

doi: [10.12681/makedonika.292](https://doi.org/10.12681/makedonika.292)

Copyright © 2014, Μιχαήλ Α. Τσεκουνάρης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Τσεκουνάρης Μ. Α. (2002). Συμπληρωματικές πληροφορίες για τον επίσκοπο Πολυανής Φώτιο Παγιώτα. *Μακεδονικά*, 33(1), 339-342. <https://doi.org/10.12681/makedonika.292>

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΠΟΛΥΑΝΗΣ ΦΩΤΙΟ ΠΑΓΙΩΤΑ

Το πορτρέτο της προσωπικότητας και της δράσης του Επισκόπου Πολυανής Φωτίου Παγιώτα σκιαγράφησε στα 1980 ο καθηγητής της Εκκλησιαστικής Ιστορίας της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης κ. Α. Αγγελόπουλος¹. Στην εργασία του αυτή ο κ. Α. Αγγελόπουλος, αφού εξέτασε την ιστορία του γεωγραφικού χώρου στον οποίο έδρασε ο εν λόγω ιεράρχης—από την αρχαιότητα έως σήμερα, τα εθνολογικά και δημογραφικά δεδομένα της περιοχής, την κοινοτική οργάνωση, την εκκλησία, τα σχολεία αλλά και τις ξένες προπαγάνδες που ασκήθηκαν επί των ελληνικών πληθυσμών της περιοχής, ανέλυσε τη δράση του Φωτίου Παγιώτα με βάση το πλούσιο υλικό της επιστολογραφίας του, το οποίο απόκειται στα αρχεία της Ι. Μ. Θεσσαλονίκης. Η μελέτη του αυτή συμπληρώθηκε με την έκδοση δεκαπέντε επιστολών του προμνησθέντος Επισκόπου ως παράρτημα με την παράθεση Επισκοπικού Καταλόγου της Επαρχίας και πλούσιας βιβλιογραφίας (Πηγές και Βοηθήματα).

Θα έλεγε κανείς επομένως ότι η ιστορία και τα γεγονότα της περιοχής αυτής έχουν παρουσιαστεί αναλυτικώς και με πληρότητα στην προαναφερθείσα μελέτη. Η παρούσα εργασία ωστόσο στοχεύει να αποκαλύψει ορισμένες πτυχές που σχετίζονται με τον χρόνο και ορισμένα γεγονότα που έχουν σχέση με την εισαγωγή του νεαρού τότε—και μετέπειτα Επισκόπου Πολυανής—Φωτίου Παγιώτα στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης.

Πρόκειται για δύο ανέκδοτα έγγραφα, τα οποία απόκεινται στα αρχεία της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας² της Ελλάδος. Το πρώτο, με ημερομηνία 9 Αυγούστου 1889, είναι συστατική επιστολή του Επισκοπικού Συμβουλίου της Επισκοπής Καλλιουπόλεως και Μαδύτου προς τον Καλλιουπόλεως Αβέγκιο³. Με την επιστολή τους αυτή οι συμπολίτες του νεαρού τότε Φωτίου Παγιώτα ζητούν τη μέριμνα του Επισκόπου τους και την αποστολή γραπτής εγγυήσεως εκ μέρους του προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη, προκειμένου ο Φώτιος Παγιώτας να γίνει δεκτός στην Ιερά

1. 'Αθανάσιος 'Αγγελόπουλος, «Ο 'Ελληνισμός Δοϊράνης και ὁ 'Επίσκοπος Πολυανής Φώτιος Παγιώτας 1907-1928», *Επιστημονική 'Επετηρίδα Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.*, τ. 25, Θεσσαλονίκη 1980, σσ. 445-536.

2. Α.Ι.Ε.Ε.Ε. / Κώδ. 303 / «*Διάφοροι αναφοραί 1888*», δωρηθείς ὑπὸ τοῦ Μ. Χαροφύλακος τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Θρόνου Μανουήλ Ι. Γεδεών στήν 'Ιστορική καί 'Εθνολογική 'Εταιρεία της 'Ελλάδος στίς 199.

3. Πρόκειται για τον ἀπό Λεύκης Αβέγκιο (Υπόμνημα Εκλογής: ΑΟΠ / ΚΠΑ ΕΞ' / σ. 152 / 22 Οκτωβρίου 1874), ο οποίος ἐξελέγη ἐπίσκοπος Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου τον Ιανουάριο του 1881. Διαποίεμανε τον θρόνο ἕως τήν 5η Φεβρουαρίου του 1891, ὅταν προήχθη στον θρόνο της Ι. Μ. Μογλενών (Υπόμνημα Εκλογής: ΑΟΠ / ΚΠΑ ΕΞ' / σ. 407 / 5 Φεβρουαρίου 1891). Στη Φλώρινα—ἔδρα της Ι. Μ. Μογλενών—παρέμεινε ἕως καί τον Μάρτιο του 1894 ὁπότε καί υπέβαλε οικειοθελῆ κανονική παραίτηση, συνεπεία σοβαρῆς ἀσθένειας (ΑΥΕ / φ. Β / 1894 / ΑΑΚ Μακεδονία, Θεσσαλονίκη, Βιτώλια, 'Επιτροπή πρὸς ἐνίσχυσιν 'Ελληνικῆς 'Εκκλησίας καί Παιδείας, Πρόξενος Μοναστηρίου Ν. Μπέτσος πρὸς 'Επιτροπή πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς 'Ελληνικῆς 'Εκκλησίας καί Παιδείας, Πρόξενετο Βιτωλίων, αρ. 193 / συν. 7, Βιτώλια [...] ἐλήφθη τῇ 30 'Ιουλίου 1893, ΑΥΕ / φ. Θ / 1894 / ΑΑΚ Εγκύκλιοι καί Τηλεγραφήματα πρὸς Πρεσβείας καί Προξενία, Πρόσβης Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Υπ. Εξ., Πρεσβεία Κωνσταντινουπόλεως αρ. 92 ἐμπ., Κωνσταντινούπολη 22 Μαρτίου 1894). 'Εκτοτε, ἐφησυχάζων στήν Καλλιούπολη, «ἐξέμετρησε τό ξήν» τόν 'Οκτώβριο τοῦ 1900.

Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Το αίτημά τους αυτό επισφραγίζεται με την προσωπική διαβεβαίωση που παρέχουν για τη χρηστότητα, το ήθος και την άμεμπτη διαγωγή του Φωτίου.

Ο Φώτιος Παγιώτας μετέβη στην Κωνσταντινούπολη και ενεγράφη στην Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης, ύστερα από παρέμβαση και γραπτή προσωρινή εγγύηση του ανεισιού του Μητροπολίτου Αμασείας⁴. Η εξέλιξη αυτή ωθεί εκ νέου το Επισκοπικό Συμβούλιο της Καλλιουπόλεως να αποστείλει επιστολή στον Αβέρκιο, με την οποία εξέθετε την τροπή που έλαβαν τα γεγονότα και τον κίνδυνο που διέτρεχε ο Φώτιος να ματαιωθούν οι σπουδές του στην Ι. Θ. Σχολή της Χάλκης, εξαιτίας της απουσίας γραπτής εγγυήσεως εκ μέρους του. Το θέμα λοιπόν του δευτέρου εγγράφου, πραγματεύεται την αποστολή εκ μέρους του Καλλιουπόλεως Αβερκίου, προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη, εγγυητικής επιστολής προκειμένου να γίνει αποδεκτός ο Φώτιος Παγιώτας στην Ι. Θ. Σχολή της Χάλκης, καθόσον η πρώτη επιστολή που είχε αποστείλει φαίνεται ότι είχε τον χαρακτήρα συστατικής παρά εγγυητικής επιστολής.

Δεν γνωρίζουμε αν τελικά ο Καλλιουπόλεως Αβέρκιος απέστειλε την αιτηθείσα —υπέρ του Φωτίου— εγγυητική επιστολή προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη. Πάντως, ο Φώτιος Παγιώτας εισήχθη στην Ι. Θ. Σχολή της Χάλκης, όπου και περάτωσε τις σπουδές του (το θέμα της διατριβής του είχε ως εξής: *Ὅτι ἡ πρεσβεία καὶ ἡ ἐπὶ κλησίων τῶν ἁγίων στηρίζεται ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως*) στα 1897 —είχε ήδη λάβει και τον πρώτο βαθμό της ιερωσύνης— έχοντας ως συμμαθητή του τον μετέπειτα Νευροκοπίου και Μελενίκου Θεοδώρητο Βασιλατζίδη⁵.

ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

1⁶

Τὴν ὑμετέραν ἀξιουσέβαστον Πανιερότητα νῦν ὡς προσκυνούντες πανευλαβῶς κατασπαζόμεθα τὴν ἁγίαν αὐτῆς δεξιάν.

Ὁ ἐπιδότης τῆς παρούσης ἡμῶν Φώτιος Ἀποστόλου Παγιώτα προκειμένου νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν Θεολογικὴν σχολὴν τῆς Χάλκης⁷, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ δώσῃ ἐγγυητὴν, προσέρχεται πρὸς τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα, ἵνα ζητήσῃ παρ' αὐτῆς ἐγγύησιν. καὶ ἐπειδὴ οὗτος εἶναι χρηστὸς νέος, καὶ ἀμέμπτου διαγωγῆς συνιστῶμεν εἰς αὐτὴν, καὶ παρακαλοῦμεν θερμῶς, ὅπως ἐν τῇ πατρικῇ αὐτῆς προνοίᾳ εὐαρεστηθῇ νὰ

4. Πρόκειται για τον από Βελεγράδων Άνθιμο Αλεξούδη ο οποίος προήχθη στον θρόνο της Ι. Μ. Αμασείας στις 22 Ιουλίου του 1887 (Υπόμνημα Εκλογής: ΑΟΠ / ΚΠΑ ΕΖ' / σ. 342), τον οποίον διαποιόμανε επί μακρόν, έως και την 5η Φεβρουαρίου του 1908, όταν πανθείς υπό της Ι. Συνόδου του Οικουμενικού θρόνου, τον διαδέχθηκε ο Καστορίας Γερμανός Καραβαγγέλης.

5. Ανωνύμου, «Θεολογική Σχολή Χάλκης», *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 50 (1899) 470· Βασίλειος Θ. Σταυρίδης, *Ἡ Ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης*, Θεσσαλονίκη 21988, σ. 272. Για τη δράση του βλ. σχετικά Β. Λαυρόδης, *Ἡ Μητρόπολις Νευροκοπίου 1900-1907*, *Ἐκθέσεις τῶν Μητροπολιτῶν Νικοδήμου καὶ Θεοδορητοῦ*, Θεσσαλονίκη 1967· Αθανάσιος Καραθανάσης, *Ὁ Ἑλληνιασμός καὶ ἡ Μητρόπολις Νευροκοπίου κατὰ τὸν Μακεδονικὸ Ἀγῶνα*, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 3 κ.ε.

6. ΑΙΕΕΕ / Κωδ. 303 / αφ. 45. Το Επισκοπικό Συμβούλιο της Καλλιουπόλεως και Μαδύτου προς τον Επίσκοπο Καλλιουπόλεως και Μαδύτου, Μάδυτος, 9 Αυγούστου 1889.

7. Βλ. σχετικά Απόστολος Μέξης, *Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱερά Θεολογικὴ Σχολή*, 3 τ., 1933-1957· Σταυρίδης, *ὁπ.*

διευκολύνῃ τὴν κατεπείγουσαν ταύτην ἀνάγκην τῆς ἐγγυήσεως, δυνάμει τῆς ὁποίας νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν Θεολογικὴν σχολὴν. Πλήρεις ἐλπίδων εἰς ἐπιτυχίαν τῆς προκειμένης ταύτης ἡμῶν θερμῆς παρακλήσεως ἐξαιτούμεθα τὰς θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας ὑποσημιούμενοι εὐσεβάστως.

Ἐν Μαδύτῃ⁸ τὴν 9ῃ αὐγούστου 1889

Τῆς ὑμετέρας ἀξιοσεβάστου Πανιερότητος
εὐπειθέστατοι καὶ κατὰ πνεῦμα υἱοί

Τὸ Ἐπισκοπικὸν Συμβούλιον
“Χρ. Ἀπόστολος Φωτιάδης
“Δημήτριος Λεονταρόγλου
“Νικόλαος Χριστοφορίδης
“Σ. Τρακαλιδῆς
“ὁ τοῦ ἁγίου Καλλιουπόλεως Ἐπίτροπος Παππᾶ Λάζαρος

2⁹

Τὴν ὑμετέραν ἀξιοσεβάστον Πανιερότητα νῆκῶς προσκυνοῦντες
πανευλαβῶς κατασπαζόμεθα τὴν ἁγίαν αὐτῆς δεξιάν.

Παρὰ τοῦ ἀρτίως μεταβάντος εἰς Κωνσταντινούπολιν Φωτίου Ἀποστόλου Παγιώτα, καὶ εἰσαχθέντος εἰς τὴν Ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν πληροφοροῦμεθα ὅτι ἡ ἐπιδοθεῖσα αὐτῷ ἐπιστολὴ ἐκ μέρους τῆς ὑμετέρας Πανιερότητος πρὸς τὴν θειοτάτην αὐτοῦ Παναγιότητα¹⁰ ἔφερε μᾶλλον χαρακτῆρα συστάσεως, ἢ ἐγγυήσεως. Ἐπεδόθη δὲ προσωρινῇ ἐγγύησις ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἠλία ἀνεμφοῦ τοῦ ἁγίου Ἀμασείας, καθόσον ἄλλως θὰ ἦτον ἀπαράδεκτος εἰς τὴν Σχολὴν. ἐπιφυλασσομένου ὅπως ἐπαναληφθῇ ἐτέρα ἐπιστολὴ ἐκ μέρους τῆς ἐγγυητικῆς κατ' εὐθείαν. Ἐπειδὴ δὲ ἔχομεν πεποιθήσιν εἰς τὰ χρηστὰ ἦθη τοῦ νέου τούτου, καὶ ὅτι ἐν καιρῷ εὐθέτῳ ἦθελεν ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς προσδοκίας ἡμῶν διὰ ταῦτα ἐπαναλαμβάνομεν τὰς θερμὰς ἡμῶν παρακλήσεις ὅπως εὐαρεστηθῇ νὰ ἀποστείλῃ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐγγυητικὴν ἐπιστολήν, καὶ ἀποσταλῇ ἀμέσως εἰς τὸν ὅρον τοῦ, ἵνα μὴ τι ἄλλως ἀπενεκταῖον συμβῇ τῷ ῥηθέντι Φωτίῳ. ἀπεκδεχόμενοι δὲ ἀποτελεσματικὴν τῆς ἀπάντησιν περὶ τούτου ἐν τάχει,

8. Για τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορίαν τῆς επαρχίας βλ. Ε. Δράκος, *Τὰ Θρακικά ἦτοι διάλεξις περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπαρχιῶν Γάνου καὶ Χώρας, Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως, Καλλιπόλεως καὶ Μαδύτου*, τευχ. Α', Αθήναι 1892. Για τὴν Καλλιούπολιν Γ. Κ. Λοῖζος, «Ἱστορία τῆς Καλλιπόλεως», *Θρακικά* 25 (1956) 43 κ.ε. καὶ Γ. Χονδρός - Θ. Δογάνης, «Καλλιπόλιν», *Μεγάλη Στρατιωτικὴ καὶ Ναυτικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια*, τ. 4, σ. 26, Ἀθῆναι 1929. Επιπλέον, Ἐπισκοπικὸς κατάλογος ἀρχιερέων τῆς ἑδρας, Ἀγγελος Λ. Βουδούρης, «Ἱεράς Μητροπόλεως Καλλιουπόλεως πῖναξ Ἀρχιερατευσάντων», *Ὁρθοδοξία* (1949) 169-171· R. Janin, *Dictionnaire d'Histoire et de Géographie Ecclésiastiques*, XI (1949) σσ. 416-417, Paris.

9. ΑΙΕΕΕ / ΚΩΔ. 303 / ΑΡ. 35, Το Ἐπισκοπικὸν Συμβούλιον τῆς Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου, Μάδυτος, 29 Αὐγούστου 1889.

10. Αναφέρεται στὸν Διονύσιον Ε', ἡ Πατριαρχία τοῦ ὁποίου διήρκεσε ἀπὸ τὴν 23ῃ Ἰανουαρίου τοῦ 1887 ἕως καὶ τὴν 13ῃ Αὐγούστου τοῦ 1891. Περισσότερα περὶ αὐτοῦ βλ. Βασίλειος Θ. Στανυρίδης, *Οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι 1860 - Σήμερον*, Α' Ἱστορία, Θεσσαλονίκη 1977, σ. 317 κ.ε.

καθώς καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνατεθεισῶν αὐτῇ διαφόρων ἄλλων σπουδαίων ὑποθέσεων, καὶ ἐξαιτούμενοι τὰς θεοπειθεῖς αὐτῆς ἐνχὰς καὶ ἐνλογίας ὑποσημειούμεθα εὐσεβᾶστως.

Ἐν Μαδύτῳ τῇ 29 αὐγούστου 1889

Τῆς ὑμετέρας ἀξιοσεβάστου Πανιερότητος
Κατὰ πνεῦμα νιοὶ καὶ προθυμότατοι

Τὸ Ἐπισκοπικὸν Συμβούλιον
Χρ. Ἀπόστολος Φωτιάδης
Νικόλαος Χριστοφορίδης
Σ. Τρακαπαλίδης
Χ. Α. Νικολαΐδης
Δημήτριος Λεονταρόγλου
ὁ Ἐπίτροπός σας παππά Λάζαρος

Ὁ Γραμ.
Ἀ. Ἀδαμαντίδης

ΠΗΓΕΣ

ΑΙΕΕΕ / Κωδ. 303 / «Διάφοροι αναφορά 1888» / αρ. 35, 45.

ΑΥΕ / φ. Β / 1894 / ΑΑΚ - Μακεδονία Θεσσαλονίκη, Βιτώλια, Επιτροπή προς ενίσχυσιν Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ Παιδείας.

ΑΥΕ / φ. Θ / 1894 / ΑΑΚ - Εγκύκλιοι καὶ Τηλεγραφήματα προς Πρεσβείες καὶ Προξενεία.

ΜΙΧΑΗΛ Α. ΤΣΕΚΟΥΝΑΡΗΣ